

Taulukko litin rakennusjärjestysehdotuksesta annetuista lausunnoista ja mielipiteistä

Etelä-Suomen aluehallintovirasto	Ehdotuksen pykälän 4 määritelmien mukaan haitallisilla yhdisteillä tarkoitetaan asbestia, PAH-yhdisteitä, PCB-yhdisteitä sekä haitallisia metalliyhdisteitä kuten lyijyä, arseenia ja radonia. Ympäristöterveydenhuoltoyksikkö pitää tarpeellisena muuttaa määritelmässä luetellut aineen esimerkinomaisiksi, koska haitallisia yhdisteitä on muitakin kuin määritelmässä luetellut.	4 §	Lisätty sana esimerkiksi 4 §:ään
litin kunnan rakennusvalvontaviranomaisen (viranomaislautakunta)	Rakennusjärjestysehdotuksen 17 §:ään tulee tehdä seuraava lisäys: "Lisäksi Maa- ja metsätalousministeriön ohjaavat asetukset tulee ottaa huomioon maanrakentamisessa."	17 §	Kohtaan 17.3 lisätty lisäksi Maa- ja metsätalousministeriön ohjaavat asetukset tulee ottaa huomioon maanrakentamisessa
Kouvolan Vesi Oy	Kouvolan Vesi Oy pyytää litin kuntaa ottamaan rakentamisjärjestyksessään huomioon pohjaveden suojelun ja pintavesien pilaantumisen ehkäisemisen näkökulmasta myös energiavarastojen ja -akkujen sijoittamisen. Energian varastointiin liittyviä kontteja ei ensisijaisesti tule sijoittaa pohjavesialueelle tai toissijaisesti sijoittamisen tulee olla luvanvaraista. Erityisesti akkupalojen		Lisätty kohta 26.6 Energiavarastoja ja -akkuja ei ensisijaisesti tule sijoittaa pohjavesialueille. Pohjavesialueille sijoittaminen on luvanvaraista, jolloin tulee ottaa huomioon, että akkupalojen sammuttamisessa vapautuu muiden kemikaaliyhdisteiden lisäksi raskasmetalleja, joiden pääsy esimerkiksi pohjavesiin sammutusveden mukana tulee estää. Mikäli energiavarasto sijoitetaan pohjavesialueelle, tulee sammutusjätevesien talteenotto ja maaperän suojaus suunnitella siten, että pohjavesille ei aiheudu vaaraa.

	sammuttamisessa vapautuu muiden kemikaaliyhdisteiden lisäksi raskasmetalleja, joiden pääsy esimerkiksi pohjavesiin sammutusveden mukana tulee estää. Mikäli energiavarasto sijoitetaan pohjavesialueelle, tulee sammutusjätevesien talteenotto ja maaperän suojaus suunnitella siten, että pohjavesille ei aiheudu vaaraa. Pohjaveden suojelua ohjaa ympäristönsuojelulaki (YSL, 527/2014), jonka 17 §:n mukaisesti pohjaveden pilaamiskielto on ehdoton.		Pohjaveden suojelua ohjaa ympäristönsuojelulaki (YSL, 527/2014), jonka 17 §:n mukaisesti pohjaveden pilaamiskielto on ehdoton.
Alueellinen vastuumuseo (Lahden museot)	Viitaten 20.12.2024 antamaansa lausuntoon osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta, Museo edellyttää, että rakennusjärjestykseen tulee sisällyttää luku/kohta <i>Muinaisjäännökset</i> joko omana erillisenä lukunaan/kohtanaan tai sitten otsikon Kulttuuriympäristö alle, johon sisällytetään myös kohta/alaluku Rakennettu kulttuuriympäristö. Myös muut Päijät-Hämeen kunnat ovat toimineet museon edellyttämällä tavalla. Kohdassa Muinaisjäännökset on syytä tuoda esille ainakin seuraavat muinaisjäännöksiin liittyvät asiat: Kiinteät muinaisjäännökset ovat muinaismuistolain rauhoittamia maaperässä säilyneitä rakenteita ja jälkiä ihmisen muinaisesta toiminnasta. Muinaisjäännosalueilla muinaisjäännökseen kajoaminen on kiellettyä ilman Museoviraston lupaa. Rakennushanketta suunniteltaessa tulee selvittää lähiympäristön mahdolliset muinaisjäännökset ja hankkeen vaikutus niihin. Tiedot muinaisjäännöksistä löytyvät		Lisätty kohta muinaisjäännökset 25.4 Kiinteät muinaisjäännökset ovat muinaismuistolain rauhoittamia maaperässä säilyneitä rakenteita ja jälkiä ihmisen muinaisesta toiminnasta. Muinaisjäännosalueilla muinaisjäännökseen kajoaminen on kiellettyä ilman Museoviraston lupaa. Rakennushanketta suunniteltaessa tulee selvittää lähiympäristön mahdolliset muinaisjäännökset ja hankkeen vaikutus niihin. Tiedot muinaisjäännöksistä löytyvät Museoviraston ylläpitämästä muinaisjäännosrekisteristä (www.kyppi.fi). Kiinteän muinaisjäännökseen ja sen suoja-alueen määrittelee museoviranomainen. Jos rakennuspaikalla tai sen läheisyydessä sijaitsee muinaisjäännos, tulee rakennushankkeeseen ryhtyvän hyvissä ajoin neuvotella museoviranomaisen kanssa maankäyttöä koskevista suunnitelmistaan ja pyytää suunnitelmista alueellisen vastuumuseon lausunto. Ennen rakentamiseen ryhtymistä ja rakentamisen aikana tulee toimia museoviranomaisen määrittelemällä tavalla. Muinaisjäännökset ovat muinaismuistolain 1 §:n mukaisesti rauhoitettuja heti löytyessään ilman erillistä suojelupäätöstä. Jos sellaisellakin alueella, josta ei ole tiedossa kiinteitä muinaisjäännöksiä, rakentamisen yhteydessä havaitaan merkkejä mahdollisesta muinaisjäännöksestä, on työt lain mukaan keskeytettävä ja ilmoitettava asiasta museoviranomaiselle (MML 14 §).

	Museoviraston ylläpitämästä muinaisjäännösrekisteristä (www.kyppi.fi). Kiinteän muinaisjäännöksen ja sen suoja-alueen määrittelee museoviranomainen. Jos rakennuspaikalla tai sen läheisyydessä sijaitsee muinaisjäännös, tulee rakennushankkeeseen ryhtyvän hyvissä ajoin neuvotella museoviranomaisen kanssa maankäyttöä koskevista suunnitelmistaan ja pyytää suunnitelmista alueellisen vastuumuseon lausunto. Ennen rakentamiseen ryhtymistä ja rakentamisen aikana tulee toimia museoviranomaisen määrittelemällä tavalla. Muinaisjäännökset ovat muinaismuistolain 1 §:n mukaisesti rauhoitettuja heti löytyessään ilman erillistä suojelupäätöstä. Jos sellaisellakin alueella, josta ei ole tiedossa kiinteitä muinaisjäännöksiä, rakentamisen yhteydessä havaitaan merkkejä mahdollisesta muinaisjäännöksestä, on työt lain mukaan keskeytettävä ja ilmoitettava asiasta museoviranomaiselle (MML 14 §).		
	Viitaten 20.12.2024 antamaansa lausuntoon rakennusjärjestyksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta, museo huomauttaa rakentamislain §5 mukaisesti, että rakennusjärjestyksen tavoitteissa tulee huomioida myös kestävä kehitys ja ilmastonmuutoksen hillitseminen (Rakentamislaki 751/2023 §5). Luku 5 §23 käsittää luvanvaraisuudesta vapautetut toimenpiteet, joista aurinkosähköjärjestelmiin		Muutettu otsikkoa Luku 7 Luonnon monimuotoisuus rakentamisessa, kestävä kehitys ja ilmastonmuutos Lisätty kohtaan 35 Rakennettaessa tulee ottaa myös huomioon kestävä kehitys ja ilmastonmuutos, jossa rakentamistratkaisuilla pyrkimyksenä on päästä hiilineutraliteetin ja pyrkiä ilmastonmuutoksen hillitsemiseen.

	sekä ilmalämpöpumppuihin on kirjattu poikkeuksena suojellut rakennukset. Poikkeus tulee lisätä myös julkisivuun kiinnitettävien laitteiden ulos asetettuja, alle 5m2 suuruisia tekstejä ja kuvia käsittävään kohtaan seuraavasti: <i>- Vapautus luvanvaraisuudesta ei koske suojeltuja rakennuksia, eikä alueita, joita koskee aluesuojelumerkintä, jos julkisivuun kiinnitettävä teksti tai kuva on yli 1m2 suuruinen.</i>		Lisätty kohtaa 23.7 Julkisivuun kiinnitettävät laitteet • Vapautus luvanvaraisuudesta ei koske suojeltuja rakennuksia, eikä alueita, joita koskee aluesuojelumerkintä, jos julkisivuun kiinnitettävä teksti tai kuva on yli 1m2 suuruinen
	Luvussa 6 §25 Rakentaminen erityisalueille, on kootusti arvokkaita kulttuuriympäristöjä ja maisema-alueita koskevat maininnat. Museon osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta antaman lausunnon mukaisesti suojeluun ja inventointeihin liittyviä termejä on avattu ehdotuksessa. Arvokkaiden kulttuuriympäristökohteiden määritelmään tulee yhä lisätä puuttuvat lyhenteet sekä vuosiluvut: - 1) museoviraston tekemään inventointiin perustuvat valtakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY 2009) - 2) valtakunnallisesti merkittävät maisema-alueet (VAMA 2021) - 3) maakuntakaavassa osoitetut maakunnallisesti merkittävät		Kohtaan 25.1 lisätty (RKY 2009) (VAMA 2021) (MARY 2024 ja MAMA 2024)

	kulttuuriympäristöt, jotka käsittävät sekä maisema- että rakennetun kulttuuriympäristön alueita (<i>MARY 2024 ja MaMa 2024</i>).		
	Lisäksi luvussa 6, §25.4 mainitut <i>kulttuuriarvot</i> tulee muuttaa muotoon <i>kulttuurihistorialliset arvot</i> sekä museoviranomainen muotoon <i>alueellinen vastuumuseo</i> .		Muutettu kohtaan 25.5 kohta vaihtunut
Terveydensuojeluviranomainen (Päijät-Hämeen ympäristöterveys)	Ehdotuksen 5 § kohdassa 5.2 ja 23 § kohdassa 23.5 mainitaan laitteiden sijoittelu niin, etteivät ne heikennä ympäristö-, taajama- ja kyläkuva. Sijoittelusta voisi olla hyvä mainita myös, ettei se saa aiheuttaa häiriötä naapureille esim. laitteista aiheutuvan melun takia.		Lisätty 5.2 ja 23 niistä aiheutuva melu ei saa aiheuttaa haittaa naapurikiinteistöille.
	Ehdotuksen 6 §:ssä mainitaan savusaunat. Tässä tai muussa sopivassa kohdassa voisi olla hyvä mainita mahdolliset savuhaitat ympäristölle ja naapureille ja niiden huomioiminen rakennuksen sijoittamisessa. Savusaunojen lisäksi voisi olla hyvä lisätä luonnokseen myös puilla lämmitettävät vesipaljut.		Lisätty 6 Rakennuskohteen sijoittelussa tulee huomioida myös mahdolliset savuhaitat naapurikiinteistöille esim. savusauna ja puilla lämmitettävät vesipaljut
	Ehdotuksen 16 §:n 1) kohdassa sanotaan, ettei pienyritystoimintaa palvelevasta pienteollisuusrakennuksesta saa aiheutua häiriötä ympäristölle. Tähän olisi suositeltavaa lisätä ympäristön lisäksi myös naapurit tai lähialueen asukkaat.		Muutettu 16 1) toiminta ei aiheuta häiriötä ympäristölle, naapureille tai lähialueen asukkaille eikä toiminnasta synny ympäristöä pilaavaa tai rumentavaa varastointia
	Ehdotuksen 28 §:ään tulisi sisällyttää radonin osalta, että radonin ennaltaehkäisy tulee ottaa huomioon kaikessa rakennustoiminnassa. Radonin torjunnan		Poistettu kohdasta 28.2 sana "uusien"

	kannalta muotoilu olisi näin yksiselitteinen. Nähtävillä olevan luonnoksen tekstistä ei selviä milloin mainittuja erityissuunnitelmia tulee laatia.		
	Ehdotuksen 43 § kohdassa 43.3 sanotaan, että purkamistyöstä ei saa aiheutua haitallisia melu-, pöly- tai muita vastaavia vaikutuksia ympäristölle. Vaikutuksiin olisi hyvä lisätä edellä mainittujen lisäksi myös tärinän. Mahdollisten vaikutusten kohteita olisi hyvä tarkentaa muotoilemalla teksti ”ympäristölle ja naapureille”.		44.3 kohta vaihtunut ja muutettu muotoon Purkamistyöstä ei saa aiheutua haitallisia melu-, pöly-, tärinä- tai muita vastaavia vaikutuksia ympäristölle ja naapureille.
	Myös ehdotuksen 46 § kohdassa 46.4 olisi hyvä huomioida haittojen ja häiriöiden vaikutukset ympäristön lisäksi naapureille.		47.4 kohta vaihtunut ja muutettu muotoon Työmaata on hoidettava niin, ettei siitä aiheudu henkilö- ja omaisuusvahinkoja, liikenne- ja muita häiriöitä tai kohtuutonta muuta haittaa ympäristölle ja naapureille.
Hämeen ELY-keskus	Luku 2 Rakennuskohteen rakentaminen 13 § Mainos- ja tekniset laitteet ELY-keskus esittää katu- tai muulle yleiselle alueelle tai kunnan omistamalle maalle sijoitettavia siirrettäviä mainoslaitteita koskevaa kohtaa täydennettäväksi seuraavasti: "Laite ei saa estää eikä häiritä liikenteenohjauslaitteen havaitsemista, heikentää yleistä liikenneturvallisuutta eikä muodostaa liittymiin näkemäestettä".	13 §	Lisätty 13.1 Laite ei saa estää eikä häiritä liikenteenohjauslaitteen havaitsemista, heikentää yleistä liikenneturvallisuutta eikä muodostaa liittymiin näkemäestettä
	Luku 3 Erityiset määräykset rakentamisesta asemakaava-alueen ulkopuolelle Rakennuspaikan valinnalla on suuri merkitys rakentamisen laadun ja ympäristöön sovittamisen kannalta. Rakennuskohteen sijoittamisessa rakennuspaikalla tulisi ottaa	Luku 3	Mainittu luku 30.1

	huomioon myös metsäkadon ehkäisy. Rakentamisessa tulisi välttää puuston kaatamista, joka tavoitteena on huomioitu rakennusjärjestyksen luvussa 7. Rakennuskohteen sijoittamisessa tulisi ottaa huomioon mahdollisuudet hyödyntää passiivisia energiaratkaisuja lämmityksen ja viilennyksen osalta sekä esim. aurinkokeräinten optimaaliset sijoittamismahdollisuudet katoille tai seinärakenteisiin. Lukua esitetään tältä osin täydennettävän ilmastomuutoksen hillinnän ja sopeutumisen näkökulmat huomioiden.		Lisätty 15.1 yleiset määräykset "Rakennuspaikan valinnassa tulisi ottaa huomioon myös mahdollisuudet hyödyntää passiivisia energiaratkaisuja."
	15 § Rakennuspaikalle asetettavat vaatimukset ELY-keskus esittää harkittavaksi, että rakennusjärjestykseen sisällytettäisiin seuraavia vesihuollon rakentamista koskevia määräyksiä: Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen ulkopuolella talousvettä tarvitsevilla kiinteistöllä tulee hankkeeseen ryhtyvän varmistua siitä, että kiinteistöllä on riittävästi saatavilla terveydensuojelulainsäädännön laatuvaatimukset täyttävää talousvettä. Mikäli vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen ulkopuolella kiinteistöllä muodostuu talousjätevesiä, tulee kiinteistöllä hankkeeseen ryhtyvän varmistaa, että ne voidaan käsitellä ympäristönsuojelulainsäädännön	15 §	Lisätty kohtaan 15.1 "Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen ulkopuolella talousvettä tarvitsevilla kiinteistöllä tulee hankkeeseen ryhtyvän varmistua siitä, että kiinteistöllä on riittävästi saatavilla terveydensuojelulainsäädännön laatuvaatimukset täyttävää talousvettä."

	sekä litin kunnan ympäristönsuojelumääräysten mukaisesti. Lukua esitetään lisäksi täydennettävän jätevesijärjestelmää koskien alla esitetysti: Umpisäiliötä tai saostussäiliöllistä jätevesijärjestelmää ei saa rakentaa, jos sen tyhjentäminen ei ole mahdollista tieyhteyden puuttumisen tai jonkun muun syyn vuoksi. Sama koskee vastaavaa muuta huoltoa vaativaa järjestelmää. Jätevesijärjestelmän rakentamisen tulee perustua pätevän suunnittelijan laatimaan, ympäristönsuojelulain ja talousjätevesien käsittelystä viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla annetun valtioneuvostonasetuksen mukaiseen suunnitelmaan, joka on esitettävä rakennuslupaa haettaessa. Jätevesijärjestelmää tulee käyttää ja huoltaa ympäristönsuojelulainsäädännön mukaisesti. Lisäksi tulee noudattaa litin kunnan ympäristönsuojelumääräyksiä, mikäli mm. jätevesijärjestelmän käyttöä, huoltoa ja tyhjentämistä koskevia määräyksiä on erikseen annettu.		Muutettu kohtaan 23.6 "Mikäli vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen ulkopuolella kiinteistöllä muodostuu talousjätevesiä, tulee kiinteistöllä hankkeeseen ryhtyvän varmistaa, että ne voidaan käsitellä ympäristönsuojelulainsäädännön sekä litin kunnan ympäristönsuojelumääräysten mukaisesti" Lisätty kohtaan 23.6" Umpisäiliötä tai saostussäiliöllistä jätevesijärjestelmää ei saa rakentaa, jos sen tyhjentäminen ei ole mahdollista tieyhteyden puuttumisen tai jonkun muun syyn vuoksi. Sama koskee vastaavaa muuta huoltoa vaativaa järjestelmää. Jätevesijärjestelmän rakentamisen tulee perustua pätevän suunnittelijan laatimaan, ympäristönsuojelulain ja talousjätevesien käsittelystä viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla annetun valtioneuvostonasetuksen mukaiseen suunnitelmaan, joka on esitettävä rakennuslupaa haettaessa."
	Luku 5 rakentamisen luvanvaraisuus 23.8 Laiturit	23 §	Lisätty 23.8 "Laiturin rakentajan tulee varmistaa onko vesilain mukainen lupa tarpeellinen"

	ELY-keskus esittää lukua täydennettäväksi seuraavasti: Vesilain mukainen menettely saattaa olla tarpeellinen.		
	Luku 6 Rakentaminen erityisalueilla 25 § Arvokkaat ja suojellut ympäristöt ja kohteet Aineistojen nimiä voisi tarkentaa seuraavasti: valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY 2009, valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet VAMA 2021, maakuntakaavassa osoitetut maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt, jotka käsittävät sekä maisema- että rakennetun kulttuuriympäristön alueita MARY 2024 ja MaMa 2024. RKY on Museoviraston laatima inventointi, joka on valtioneuvoston päätöksellä otettu maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi rakennetun kulttuuriympäristön osalta 1.1.2010 alkaen. VAMA 2021 on niin ikään määritelty valtioneuvoston päätöksellä 18.11.2021 maankäyttö- ja rakennuslain mukaisten valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi. Käsitteiden yksiselitteisyyden vuoksi suojellulla rakennuskohteella tai rakennuksella tulisi tarkoittaa rakennuskohdetta, joka on yksilöity	25 §	Kohta 25.1 aineistot on tarkennettu aiemmin vastuumuseon lausunnon mukaiseksi. Lisätty 25.1 "On myös mahdollista, että arvokasta rakennuskohdetta ei ole suojeltu, eikä se sisälly em. valtakunnallisiin tai maakunnallisiin luetteloihin, mutta on

	edellä mainitussa luettelossa ja johon kohdistuu suojelumerkintä ja -määräys. RKY ja VAMA eivät ole suojelukohdeluetteloita, vaikka niissä olisi yksilöity rakennuskohde tai rakennus. Lisäksi on syytä tuoda esiin myös mahdollisuus, ettei arvokasta rakennuskohdetta ole suojeltu, eikä se sisälly em. valtakunnallisiin tai maakunnallisiin luetteloihin, mutta on kulttuurihistoriallisesti arvokkaaksi todettu muissa selvityksissä. Arvojen selvittämisessä on epäselvissä tapauksissa syytä olla yhteydessä museoviranomaiseen, joka tässä tapauksessa on Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo, Lahden museot. Koska otsikkona on ”arvokkaan kulttuuriympäristöalueen ja kohteen määritelmä” on tarpeen harkita, olisiko kappaleen kuvaukseen syytä tässä yhteydessä liittää myös arkeologinen kulttuuriperintö.		kulttuurihistoriallisesti arvokkaaksi todettu muissa selvityksissä. Arvojen selvittämisessä on epäselvissä tapauksissa tulee olla yhteydessä Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseoon” Lisätty kohtaan 25.4 otsikoksi ”Muinaisjäännökset ja arkeologinen kulttuuriperintö” sekä tekstiin ”Suunniteltaessa rakentamishankkeita tulee jo suunnitteluvaiheessa selvittää, sijaitseeko hankealueella tai sen läheisyydessä arkeologista kulttuuriperintöä”
	26 § Rakentaminen pohjavesialueilla 26.4 Selvitysvaatimukset ELY-keskus esittää kohtaan lisättäväksi vastaavanlaista huomiota mahdollisesta vesilain mukaisen luvan tarpeesta kuin kohdassa 23.8 Laiturit.	26 §	Lisätty kohtaan 26.4 ”Rakentamista suunniteltaessa tulee varmistaa onko vesilain mukainen lupa tarpeellinen.”

	26.5 Maalämpökaivojen ja maapiirien sijoittaminen pohjavesialueilla Yhdenmukaisuuden vuoksi ELY-keskus esittää maalämpökaivo-termin sijasta käytettäväksi termiä energiakaivo, kuten rakentamislupaa edellyttävien uusien rakennuskohteiden luettelossa. Pohjavesialueille sijoittuvia energiakaivoja koskevan Hämeen ELYkeskuksen viimeaikaisen lausuntokäytännön mukaan hankkeilta on lähes poikkeuksetta edellytetty vesilain mukaista lupaa. Etelä-Suomen aluehallintoviraston energiakaivoja koskevat vesiluparatkaisut ovat viime aikoina olleet poikkeuksetta kielteisiä, jos hakemus on sijoittunut pohjavesialueelle. Näin ollen ELY-keskus esittää määräyksen muuttamista muotoon: Energiakaivojen rakentaminen pohjavesialueelle on kielletty. Kiellosta voidaan poiketa vain, jos rakentamiseen on saatu vesilain mukainen lupa tai vesilain valvontaviranomaisen lausunto, että vesilupa ei ole tarpeen. Kohdassa 26.5 on määrätty maapiirien lämmönsiirtoaineista pohjavesialueella. Kohdassa tulee antaa vaatimuksia myös maapiirin sijoituspaikalle, sillä erityisesti pohjaveden muodostumisalueella myös vähemmän haitallisten lämmönsiirtoaineiden	26 §	Muutettu kohtaan 26.5 “Maalämpökaivo-energiakaivo” Muutettu kohtaan 26.5 “Energiakaivojen rakentaminen pohjavesialueelle on kielletty. Kiellosta voidaan poiketa vain, jos rakentamiseen on saatu vesilain mukainen lupa tai vesilain valvontaviranomaisen lausunto, että vesilupa ei ole tarpeen.” Lisätty kohtaan 26.5” Lämmönkeruupiirien sijoittaminen pohjavesialueelle voidaan sallia vain, jos sijoituspaikan maaperä on riittävän tiivis estämään mahdollisen lämmönsiirtoaineen vuodon pääsy pohjaveteen. Esimerkiksi 1–2 metrin kerros savea
--	--	------	---

	vuodoista voi aiheutua pohjaveden pilaantumisen vaaraa. Hämeen ELY-keskuksen näkemys on, että lämmönkeruupiirien sijoittaminen pohjavesialueelle voidaan sallia vain, jos sijoituspaikan maaperä on riittävän tiivis estämään mahdollisen lämmönsiirtoaineen vuodon pääsy pohjaveteen. Esimerkiksi 1–2 metrin kerros savea maapiirin ja pohjaveden välissä voidaan yleensä katsoa riittävän tiiviiksi maaperäksi, jos järjestelmässä käytetään biohajoavaa lämmönsiirtoainetta. Yleisenä huomiona ELY-keskus toteaa, että pohjavesi- ja ranta-alueilla jätevesiviemärien ja jätevesijärjestelmän (esim. umpisäiliö) tiiveydestä on varmistuttava ennen niiden käyttöönottamista.		maapiirin ja pohjaveden välissä voidaan yleensä katsoa riittävän tiiviiksi maaperäksi, jos järjestelmässä käytetään biohajoavaa lämmönsiirtoainetta. ”
	Luku 7 Luonnon monimuotoisuus rakentamisessa 30 § Luonnon monimuotoisuuden huomioiminen kaikilla rakennuspaikoilla ELY-keskus esittää, että luonnon monimuotoisuuden osalta pykälässä huomioidaan puiden ja viheralueiden lisäksi luonnon suojelu- ja monimuotoisuusarvot kattavammin esimerkiksi suojeltujen ja uhanalaisten lajien esiintymis- ja kasvupaikkojen sekä luonnonarvoiltaan huomionarvoisiksi tunnistettujen alueiden osalta.	30 §	Lisätty 30.1 ”Rakennettaessa tulee ottaa myös huomioon suojeltujen ja uhanalaisten lajien esiintymis- ja kasvupaikat sekä luonnonarvoiltaan huomionarvoisiksi tunnistetut alueet.#

	30.3 Selvitysvaatus Pykälässä viitatussa selvitysvaatimuksessa on syytä huomioida uhanalaisten lajien lisäksi rauhoitetut eliölajit. Pykälää tulee tarkentaa.	30 §	Muutettu 30.3 "Rakentamishankkeeseen ryhtyvän on tarvittaessa selvitettävä lupahakemuksessa, miten uhanalaiset ja rauhoitetut eliölajit otetaan huomioon rakentamisen tai muun toimenpiteen yhteydessä."
	Luku 8 Piha-alueen rakentaminen 38 § Ajoneuvoliittymä ja liikennejärjestelyt, pelastustie Liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetussa laissa (jäljempänä LjMTL) (https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050503) on säädöksiä, jotka koskevat maanteiden varten rakentamista. Etenkin ko. lain säädökset koskien kulkuyhteyksien järjestämistä maanteiltä, tiealueelle ja maantien suoja-alueelle sekä tien viereen rakentamista ovat merkittäviä sekä liikenteen sujuvuuden että liikenneturvallisuuden kannalta. LjMTL:n 3. luvussa annetaan maantiehen kohdistuvia toimenpiteitä koskevia määräyksiä ja 4. luvussa annetaan maantiealueen ulkopuolisia alueita koskevia maankäyttörajoituksia, joiden esittäminen rakennusjärjestyksessä olisi tarkoituksenmukaista. Rakennusjärjestyksessä voisi olla viittaus "Maanteiden läheisyyteen rakennettaessa on huomioitava voimassa olevan maanteitä koskevan lainsäädännön asettamat rajoitukset ja määräykset". Nämä liittyvät mm. maantien suoja-alueelle rakentamiseen, näkemäalueisiin ja -esteisiin sekä maantien käyttäjille suunnattujen mainosten sijoittamiseen.	39 §	Lisätty kohtaan 39.1" Maanteiden läheisyyteen rakennettaessa on huomioitava voimassa olevan maanteitä koskevan lainsäädännön asettamat rajoitukset ja määräykset". Nämä liittyvät mm. maantien suoja-alueelle rakentamiseen, näkemäalueisiin ja -esteisiin sekä maantien käyttäjille suunnattujen mainosten sijoittamiseen.

	ELY-keskus muistuttaa, että maanteille rakennettavista liittymistä päättää tienpitäjä ja tämä tulee käydä ilmi rakennusjärjestyksestä. Lisäksi Uudenmaan ELY-keskuksen liikenne- ja infrastruktuurivastuualue haluaa vielä muistuttaa, että maanteiden varteen rakennettaessa on eri rakentamislain mukaisista rakentamista koskevista lupahakemuksista kuultava ELY-keskuksen liikenne- ja infrastruktuurivastuualueita naapurina (RakL 63§). Kuuleminen on suoritettava niin asemakaava-alueilla kuin niiden ulkopuolellakin, jollei kuuleminen rakennushankkeen vähäisyys tai sijainti suhteessa maantiehen taikka kaavan sisältö huomioon ottaen ole maantien kannalta tarpeetonta.		
	40 § Jätehuolto Jätehuoltoon liittyen olisi hyvä vielä täsmentää, että keräysvälineet, jätekatokset ja -aitaukset sekä kompostit on sijoitettava tontille siten, etteivät kerätyt jätteet tai niistä peräisin olevat haitta-aineet ole vaarassa päätyä ympäristöön esim. hulevesitulvan tai muun sään ääri-ilmiön vuoksi.	40 §	Lisätty kohtaan 41” Keräysvälineet, jätekatokset ja -aitaukset sekä kompostit on sijoitettava tontille siten, etteivät kerätyt jätteet tai niistä peräisin olevat haitta-aineet ole vaarassa päätyä ympäristöön esim. hulevesitulvan tai muun sään ääri-ilmiön vuoksi.”
	43§ Hulevedet ja perustusten kuivatusvedet asemakaava-alueella 43.2 Hulevedet ja perustusten kuivatusvedet asemakaava-alueen ulkopuolella Hulevesien johtamista koskien tulee rakennusjärjestyksestä tulla ilmi, että hulevesien johtamisesta maanteiden sivuojiin	42 §	Lisätty kohtaan 43.2 “hulevesien johtamisesta maanteiden sivuojiin päättää kunnan ympäristöviranomainen, joka kuulee asiassa tienpitäjää. Tienpitöviranomainen suhtautuu lähtökohtaisesti kielteisesti hulevesien ohtamiseen maantien sivuojaan.”

	päättää kunnan ympäristöviranomainen, joka kuulee asiassa tienpitäjää. Tienpitöviranomainen suhtautuu lähtökohtaisesti kielteisesti hulevesien johtamiseen maantien sivuojaan.		
	Luku 10 Yleiset alueet, julkinen ympäristötila 45.2 Julkisen ympäristötilan rannat ja laiturit ELY-keskus esittää kohtaan lisättäväksi vastaavanlaista huomiota mahdollisesta vesilain mukaisen luvan tarpeesta kuin kohdassa 23.8 Laiturit.	45 §	Lisätty 45.2” Hankkeeseen ryhtyvän tulee varmistaa onko vesilain mukainen lupa tarpeellinen.”
	Rakennusjärjestyksessä viitataan useassa kohdassa alueelliseen ELY-keskukseen. Tältä osin on syytä huomioida tuleva aluehallinnon uudistus, jonka myötä ELY-keskukset lakkaavat. ELY-keskuksen sijaan rakennusjärjestyksessä on syytä käyttää termeinä esimerkiksi valtion toimivaltainen ympäristöviranomainen ja/tai tienpitöviranominen, jolloin ei viitata organisaatioihin nimellä.		Muutettu alueellinen ely-keskus tekstit